

POGREŠKE U MIŠLJENJU

➤ Non sequitur (ne slijedi)

Moguće je da se u dokazu služimo istinitim argumentima i da pomoću njih dokazujemo baš tezu koju bi trebalo dokazati; a da dokaz ipak ne bude dobar. To se događa onda kada teza koju želimo dokazati nije zasnovana argumentima kojima se služimo, kada se ona nikakvim valjanim zaključkom ne može izvesti iz njih.

➤ Neosnovane generalizacije

Sastoji se u tome da se na osnovu promatranja nekog subjekta kojemu pripada neko svojstvo, takvo svojstvo prenese i na cijelu skupinu koji imaju neko drugo svojstvo kojeg dijeli sa subjektom.

Primjer;

"XY je zao čovjek a deklarira se kao kršćanin, dakle svi su kršćani zli."

➤ Post hoc (ergo propter hoc)

dogodilo se nakon znaci dogodilo se zbog toga

- obujem tenisice i odem u dućan i kažem otisao sam u dućan jer sam obuo tenisice

Pogreška koja se događa zbog pretpostavke da je nešto uzrok nekog događaja samo i isključivo zato što se dogodilo prije tog događaja.

➤ Lančana reakcija

Početni korak po nekom uzročnom lancu vodi do neprihvatljivih učinaka te, ako nismo spremni prihvatiti učinak, moramo odbaciti i prvi korak. Primjerice:

Dekriminalizacija prostitucije neizbježno bi vodila njezinoj većoj društvenoj prihvatljivosti. Veća društvena prihvatljivost uzrokovala bi povećanje broja osoba koje bi prostituciju izabrali kao svoje zanimanje. Time bi oslabila društvena preventiva s jedne strane i sankcioniranje nelegalne, maloljetničke prostitucije s druge strane. Dekriminalizacija prostitucije uzrokovala bi tako povećanje maloljetničke prostitucije. Dakle, prostitucija ne smije biti dekriminalizirana.

➤ Slaba analogija

Argument iz analogije je argument u kojem konkluzija ovisi o postojanju sličnosti između dva predmeta ili situacije. Pogreška *slabe analogije* javlja se kad je analogija preslaba da podupre konkluziju koja je izvedena. Primjer:

Harperov novi automobil je plave boje, ima kožna sjedala i malu potrošnju goriva. Crowleyev novi automobil također je plave boje i ima kožna sjedala. Dakle, vjerojatno ima i malu potrošnju goriva.

➤ Pozivanje na autoritet

Dok se neki rado pozivaju na "općeprihvaćeno" mišljenje, drugi više vole da se pozivaju na mišljenje istaknutih pojedinaca, velikih ljudi, "autoriteta", "eksperata", "znalaca". Takvo pozivanje ima neki smisao kada se nestručnjaci prepiru o nekom stručnom pitanju. Ali ono nije dokaz i ne može odlučiti u sporovima među samim stručnjacima. Najmanje je takvo pozivanje na mjestu kada se autoritet u jednoj

oblasti citira kao arbitar u drugoj; npr. kad se crkveni oci citiraju kao autoritet u nauci, ili kad se političari citiraju kao autoritet u umjetnosti. Pogreška kada se sporna teza dokazuje pozivanjem na mišljenje autoriteta naziva se argumentum ad verecundiam (argument strahopoštovanja prema autoritetima).

➤ **Ad populum**

Kada demagog na mitingu ničim ne potkrepljuje je svoje tvrdnje, nego im daje privid uvjerljivosti najavljujući ih zvučnim frazama: "duboka je istina da...", "samo pokvarenjak može posumnjati u ..." "tko bolje od vas shvaća kako ...", kažemo da upotrebljava argumentum ad populum (argument za puk). Ovaj pseudoargument sastoji se u tome da ne ulazeći u raspravljanje o biti sporne stvari, nastojimo pridobiti slušače djelujući na njihove osjećaje, predrasude, taštinu, i subjektivni dojam.

➤ **Ad hominem (protiv osobe)**

Najčešći pseudoargument u raspravi, pogotovo u onim "žešćim". Kad netko ne umije pobiti argumentima tvrdnju s kojom se ne slaže, pa je pokušava oboriti pričajući da je onaj koji ju je postavio "poznati lažljivac", "stari pijanac" ili "sin luđaka", i slično, reći ćemo da upotrebljava argumentum ad hominem (argument protiv čovjeka).

➤ **Tu quoque (ti također)**

Nastojanje da se argument ospori pukim ukazivanjem na praktičku nekonzistentnost posebna je vrst pogreške ad hominem i naziva se tu quoque ("ti također"). Ova pogreška odnosi se na argumente koji kao konkluziju imaju savjete ili kritike u pogledu određenog ponašanja.

➤ **Apel na neznanje**

Ako se primjerice, tvrdnja da je neka bolest neizlječiva potkrepljuje samo time što još nije pronađen lijek za nju, kažemo da se upotrebljava argumentum ad ignorantiam (argument neznanja). Bit je ovog argumenta u tome što se dovoljnim dokazom za neku tvrdnju smatra nepostojanje dokaza za tvrdnju koja joj je protivrječna.